

Stseen Mari Vihmandi uuest ooperist «Armastuse valem», mis esietendub rahvusoper Estonia juba sel reedel. Foto: rahvusoper Estonia

Argentina tango jõudis Eesti ooperisse

ESIETENDUS

Mari Vihmand
«Armastuse valem»
Muusikaline juht Arvo Volmer

1995. aastal kirjutas Vihmand kammerooperi «Lugu klaasist» teksti ja muusika üksi valmis, lavastaja Peeter Jalakas lülitis toona töösse hiljem. Nüüd tahtis Vihmand algusest

sele, kas 21. sajandil on veel võimalik kirjutada üht tõsiseltvõetavat armastuslugu, nagu seda on «Tristan ja Isolde» või «Pelléas ja Mélisande», vastab Vihmand. «Neid mõtteid muu-

Mari Vihmand

«Armastuse valem»

Muusikaline juht Arvo Volmer

Teine dirigent Mihhail Gerts

Lavastaja Liis Kolle

Kunstnik Ann Lumiste

Valgus Airi Eras

Tantsu- ja liikumisseaded Ana Mondini (Brasiilia).

Osades: Helen Lokuta, René Soom, Riina Airene, Angelika Mikk, Janne Ševtšenko või Kristina Vähi, Juuli Lill, Andres Köster, Priit Volmer

17. oktoober

Rahvusoper Estonia

VALNER VALME

valner.valme@postimees.ee

See ooper valmis aastaid. Eeltöö käis Eestis, Saksamaal ja mujal. Kokku said naised Eestist, Brasiiliast, Argentinast.

Niisiis, reedel tuleb rahvusoper Estonias maailmaesiettekandele Mari Vihmandi ooper «Armastuse valem», mis on valminud Argentina päritolu, saksa rahvusest kirjaniku Esther Vilari romaani «Nina Glucksteini matemaatika» põhjal.

Saksa keelest tõlkis selle helilooja Mari Vihmand ise ning eestikeelseks pealkirjaks sai «Armastuse valem», raamat jutustab argentina tangolaulja Chucho Santelmo ja tema naise Nina Glucksteini armastusest.

Samanimelise ooperi eellugu algas kaudselt juba aastal 1997, mil Estonia toonane peadirigent Paul Mägi pani Mari Vihmandile ette luua täispikk ooper. Vihmand lükkas asja edasi, kuni leidis sobiva ainese.

Diivan, kirsid, tango

Vihmand räägib, mis sai edasi: «Umbes 2002. aastal nägin ühes Saksa telesaates esinemas Esther Vilari ning mul tekkis huvi tema loominguga vastu. Esimene raamat, mida lugesin, oligi «Nina Glucksteini matemaatika». Niipea kui olin selle läbi lugenud, oli mulle selge, et sellest loost saab ooper.»

1993. aastal kirjutas Vihmand kammerooperi «Lugu klaasist» teksti ja muusika üksi valmis, lavastaja Peeter Jalakas lülitis toona töösse hiljem. Nüüd tahtis Vihmand algusest peale lavastajaga koos töötada. Ta pöördus Berliinis ooperilavastamist õppinud Liis Kolle poole.

Kolle meenutab: «Mäletan hästi esimest tööstungit 2002. aasta suvel minu Berliini korteris, kuhu ma polnud veel õieti sissegi kolinud. Toas oli diivan, kauss kirsse ja CD-mängija, milles keerles argentina kuulsaima tangolaulja Carlos Gardeli plaat. Sel kohtumisel sündis ooperi dramaturgiline plaan: panime paika tegelased, vaatuse arvu, tähtsamad stseenid.»

Skelett tuli nüüd täita tekstilihaga.

Vihmand ja Kolle arvasid, et libreto autor võiks olla keegi kolmas, valik langes Maimu Bergile kui heale saksa keele oskajale, peale selle tahtsid Vihmand ja Kolle, et ooper kõnetaks inimesi ka väljaspool nende põlvkonda.

Saksamaal elavat koreograafi, Brasiilia päritolu Ana Mondini tundis Kolle varem, ta oli kutsunud Mondini aasta varem EMTA ooperistuudiosse lavalise liikumise meistriklassi tegema. «Tema erakordne anne leida mõjuvaid plastilisi lahendusi tantsulise ettevalmistuseta inimestega, tema fantaasiarikkus, paindlikkus ja muidugi ka temperament veensid mind kohe, et just Ana on õige inimene tegema kooristseenidest liikumiskoorid,» põhjendab Kolle.

Mari Vihmand, kuidas tänapäeval ooperit kirjutatakse?

«Tänapäeval mahub mõiste «ooper» alla palju,» ütleb Vihmand. «Mina võtsin traditsioonilise, meloodilise lähtepositsiooni. Võtsin tekstid ette ja lasin neil muutuda ühehäälseks saateta lauluks. Selle algmaterjali ümber kasvatasin kõik muu.»

Kas «Armastuse valemit» võiks võrrelda ka muusikaajaloo suurte armastuslugudega? «Mina otsisin vastust küsimu-

se, kas ma saan kirjutada üht teiselt võetavat armastuslugu, nagu seda on «Tristan ja Isolde» või «Pelléas ja Mélisande,» vastab Vihmand. «Neid mõtteid muusikasse üle kandes ei kujuta ma ette, et keegi dodekafoonilist meloodikat ning dissoneerivaid kooskõlasid kasutades armastust avaldab.»

Naistest ja iidolitest

Santelmo oli ju tangolaulja, aga tegemist on ooperiga... «Minu jaoks polnud see oluline, et Santelmo oli tangolaulja,» kostab Vihmand. «Mind huvitab hoopis muu – suured tunded, armastus ja vihkamine. Sellepärast ei ole ma ka eriti püüdnud tangostiili kasutada, ja kas ma seda oleksin osanudki? Meie Santelmo laulmine peaks publikule mõjuma nagu Georg Otso laulmine omal ajal...»

Liis Kolle, on meil Eestis selliseid iidoleid nagu Santelmo? «Ainsana meenubki Ots, kelle naise Asta ja Nina Glucksteini vahele saab tõmmata paralleeli. Valgre polnud nii tuntud ega elanud väga staarilikkude elu. Võib-olla jumaldati Venemaal sarnaselt Jaak Joalat. Eestlastele pole selline karjakaupa jumaldamine ka eriti omane, sest väikese rahva staarid on kodused ja käegakatsutavamad.»

«Sõna «iidol» kätkeb ju endas ebajumala kummardamist,» jätkab Kolle, «kus ei naudita vaid staari kunsti ja eraelulisi finesse, vaid ta on ka autoriteediks nt moe või tõekspidamiste osas, teda usutakse pimesi. Usuleiget eestlaste juures pole popiidolikultusel erilisi šansse.»

Ooperi kunstilises kollektiivis on palju naisi – helilooja, lavastaja, kunstnik, koreograaf.

Vihmand kommenteerib: «Kartsimegi algul, et äkki tuleb sellest «naisteooper», ja siis ma andsin seda raamatut erinevatele meestele lugeda. Oli neid, kellele raamat meeldis, ja neid, kes pidasid seda täiesti mõttelagedaks. Seega on huvitav, kuidas mehed selle ooperi vastu võtavad...»

Foto: promo

Esther Vilar: minu püsimatuse põhjus on uudishimu

Esther Vilar (pildil) sündis 1935. aastal Argentinast saksa immigrandide lapsena ning ta kirjutab saksa keeles. Vilar on kirjutanud üle kahekümne romaani ja näidendi. Ooperi «Armastuse valem» algmaterjaliks oleva romaani autoriga vestles ooperi autor **Mari Vihmand**.

Olete sündinud Argentinast, kirjutate saksa keeles ja elate vaheldumisi Hispaanias ja Inglismaal. Kus on teie kodu ning millised eelised ja puudused on elustiilil, kus pidevalt on vaja maid ja keeli vahetada?

Terviklik nimekiri maadest, kus ma elanud olen, on palju pikem, ja ma arvan, et pikeneb mu elu jooksul veelgi. Minu ametit saab ju pidada igal pool. Ei oskagi öelda, mis on selle püsimatuse põhjuseks. Võib-olla uudishimu, mõnikord ka olud. Sellise eluviisi eelised ja puudused püsivad tasakaalus.

Raamat mõjub dokumentaalsena. Kas neil sündmustel on ka ajalooline eeskuju? Maimu Berg tundis Nina ära näiteks Diego Rivera maalil «Natasha Gelman»...

Ei, see raamat on puhvas fantaasia vilil. Lugu Rivera maaliga on kokkusaadumatus, ma ei ole seda kunagi teadlikult vaadanud. Kuid nüüd otsin selle küll üles.

1971. aastal saite väga tuntuks oma teravmeelse looga «Dresseeritud mees». See on poleemiline kirjutis, milles väidate, et lääne ühiskondlik kord on patriarhaat, kus mehed patriarhaat mängivad. Kuidas oli võimalik, et nägite asju sellise nurga alt, kust neid kellelgi seni ei olnud pähe tulnud käsitleda?

Kui kõik korraga ühes suunas jooksevad, pean ma alati uurima, kas ehk teisel pool midagi tähelepanuta jäänud pole. Feministlik liikumine jättis palju aspekte tähelepanuta. Ma ei soovinud nende rünnakust meessoost vastu osa võtta, ja seepärast asusingi tookord vihaselt mehi kaitsma. Sellest tuli palju tüli.

Lugedes «Dresseeritud meest» ja «Armastuse valemist», tekkis mul tunne, et liialdamine ongi teil kunstiliseks võtteks. Selleks, et lugejate tähelepanu mingile varjatud aspektile juhtida, teete selle ülisuureks. On mul pisut õigus?

Jah, ma kardan, et nii see on.

Milliste tunnete ja ootustega tulete Tallinna?

Tunnen suurt uudishimu teie maa ja inimeste ning eeskätt muidugi ja teosel põhineva ooperi vastu, millest ma veel nootigi kuulnud pole.